EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 8.7.2009
KOM(2009) 329 slutlig

GRÖNBOK

Att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte

SV SV

GRÖNBOK

Att främja ungdomars rörlighet i utbildningssyfte

INLEDNING

Rörlighet i utbildningssyfte blir allt viktigare

Rörlighet i utbildningssyfte, dvs. att bege till ett annat land för att skaffa sig nya färdigheter, är ett av de viktigaste sätt på vilka individer, särskilt ungdomar, kan bli mer anställbara och utvecklas som människor[1]. Det har bekräftats i undersökningar att rörlighet med lärande som mål bidrar till humankapitalet i takt med att de studerande får nya kunskaper och utvecklar nya språkliga och interkulturella färdigheter. Dessutom erkänns och uppskattas dessa fördelar av arbetsgivare[2]. Européer som rör på sig när de är unga inlärare kommer med större sannolikhet att röra på sig senare i livet som arbetstagare. Rörlighet i utbildningssyfte har bidragit till att göra utbildningssystemen och utbildningsanstalterna mer öppna, mer europeiska och mer internationella, mer tillgängliga och effektiva[3]. Den kan också stärka Europas konkurrenskraft genom att bidra till att bygga upp ett kunskapsintensivt samhälle, och på så sätt bidra till att uppnå målen i Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning.

Mot bakgrund av den rådande internationella ekonomiska krisen har kommissionen betonat att investering i utbildning är avgörande. Kommissionen har också påpekat att även om man under dessa förhållanden skulle vara frestad att avleda resurser från sådan verksamhet är det just när det råder ekonomiska svårigheter som man bör slå vakt om investering i kunskap och färdigheter[4]. Därför bör rörlighet för inlärare ingå i en ny satsning för att bygga upp Europas färdigheter och förmåga att innovera och konkurrera på internationell nivå. Rörligheten kan också bidra till att åtgärda det paradoxala i att det även under den rådande allvarliga krisen finns lediga arbetsplatser i vissa länder och sektorer eftersom vissa färdigheter saknas.

Rörlighet i utbildningssyfte har även andra fördelar. Den kan till exempel bidra till att bekämpa den risk för isolationism, protektionism och främlingsfientlighet som uppstår vid ekonomiska kriser. Den kan bidra till att utveckla en djupare känsla av europeisk identitet och

---

1 Denna grönbok omfattar inte rörlighet på arbetsmarknaden utan är inriktad på rörlighet i utbildningssyfte.

2 Till exempel visar en studie att 54 % av tidigare Erasmusstudenter anser att vistelsen utomlands hjälpt dem att få ett första jobb. Se Friedhelm Maiworm och Ulrich Teichler*: Study Abroad and Early Career: Experiences of Former Erasmus Students*, 2004; Erasmus studentnätverks årliga översikter, den slutliga utvärderingen av gemenskapsprogrammen Sokrates II, Leonardo da Vinci II och eLearning; analysen av effekterna av rörlighetsinsatserna i Leonardo da Vinci-programmet vad gäller unga praktikanter, arbetstagare och betydelsen av socioekonomiska faktorer, 2007.

3 Vad gäller högre utbildning har dessa systemiska fördelar fått belägg i studien *The impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation*, december 2008, http://ec.europa.eu/education/erasmus/doc/publ/impact08.pdf
Se även utvärderingen efter halva löptiden av Erasmus Mundus, utförd av CSES, juni 2007 http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf.
Genom att främja rörlighet för forskare bidrar Marie Curie-åtgärderna till en balanserad cirkulation av vetenskapliga begåvningar, inte bara inom Europa utan även i hela världen.

4 En ekonomisk återhämtningsplan för Europa, KOM(2008) 800, 26.11.2008, s.15.

europeiskt medborgarskap hos ungdomar. Den ger kunskaper större möjligheter att cirkulera, vilket är nyckeln till Europas kunskapsbaserade framtid.

Rörlighet i utbildningssyfte bör bli ett naturligt inslag i den europeiska identiteten och en möjlighet som är öppen för alla ungdomar i Europa, snarare än ett undantag, vilket för närvarande är fallet. På så sätt kan denna rörlighet utgöra ett viktigt bidrag till att säkerställa Europeiska unionens framtida konkurrenskraft och sammanhållning.

Varför en grönbok?

På sistone har man ägnat avsevärt utrymme åt rörlighet i utbildningssyfte och dess potential att bidra till det europeiska strategierna för lärande och färdigheter. Erasmusprogrammets tjugoårsjubileum 2007 gav upphov till många debatter om fördelarna med rörlighet inom högre utbildning och behovet att utvidga denna rörlighet till att omfatta andra områden. Rådets slutsats var att rörlighet, särskilt inom högre utbildning, var en väsentlig prioritering[5]. I Europeiska kommissionens Lissabonrapport från december 2007 efterlyses en rörlighet av Erasmustyp som ett standardinslag i universitetsutbildning[6].

I januari 2008 inrättade Europeiska kommissionen ett expertforum på hög nivå som fick i uppdrag att undersöka hur rörligheten kunde utvidgas, inte bara inom universitetssektorn utan även för ungdomar mer allmänt. Forumet lade fram sin rapport i juni 2008, och i den manade man till att rörlighet i utbildningssyfte skulle bli regel och inte undantag för Europas ungdomar[7]. I juli 2008 bekräftade kommissionen i meddelandet ”En förnyad social agenda: Möjligheter, tillgång och solidaritet i framtidens Europa”[8] att den skulle fortsätta att utveckla en ”femte frihet” genom att undanröja hindren för fri rörlighet för kunskap, och genom att främja rörlighet för särskilda grupper, exempelvis ungdomar. Kommissionen aviserade att en grönbok i den senare frågan skulle offentliggöras under 2009.

Rådet drogs slutsatsen i november 2008 att ”varje ung människa bör ha möjlighet att delta i någon form av rörlighet, vare sig det är frågan om studier eller yrkesutbildning i form av praktik eller inom ramen för volontärverksamhet”. Rådet uppmanade medlemsstaterna och Europeiska kommissionen att utveckla rörlighet för alla ungdomar, under studierna eller yrkesutbildningen, i form av praktik eller volontärverksamhet[9].

I Leuven-komminikén, som ministrarna med ansvar för högre utbildning i de länder som deltar i Bolognaprocessen antog den 29 april 2009, fastställs att år 2020 bör minst 20 % av dem som avslutar en universitetsutbildning inom det europeiska området för högre utbildning ha tillbringat en studie- eller yrkesutbildningsperiod utomlands[10].

---

5 Rådets resolution av den 23 november 2007 on modernisering av universiteten för Europas konkurrenskraft i en global kunskapsekonomi.

6 Strategirapport om den förnyade Lissabonstrategin för tillväxt och sysselsättning: start för den nya treårsperioden (2008–2011), KOM(2007) 803.

7 Rapport från expertforumet på hög nivå om rörlighet, juni 2008, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

8 KOM(2008) 412.

9 Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet den 21 november 2008, om rörlighet för ungdomar, 20-21 november 2008, EUT C 320, 16.12.2008, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104249.pdf

10 http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiqué_April_2009.pdf

I kommissionens meddelande om sysselsättning från juni 2009 anges främjandet av rörlighet som en av huvudprioriteringarna för att åtgärda den nuvarande recessionen och stödja skapandet av arbetstillfällen. Man betonar i synnerhet att rörlighet kan ge unga arbetslösa tillfälle att skaffa sig bättre färdigheter[11].

Sammanfattningsvis kan man säga att både politiker och sakkunniga har funderat mycket kring fördelarna med rörlighet i utbildningssyfte och hur denna rörlighet kan utvidgas. Det råder tydligt samförstånd när det gäller att stödja målet att skapa fler möjligheter till rörlighet och göra sådan rörlighet mer tillgänglig för ungdomar. Nu behöver man bygga vidare på detta samförstånd och fastställa de strategier som behövs för att uppnå dessa mål. Syftet med denna grönbok är att låta intressenter och allmänheten delta i debatten och framföra sina åsikter hur man på bästa sätt avsevärt kan förbättra möjligheterna för ungdomar att delta i rörlighet.

Vad för slags rörlighet?

Grönboken är tänkt att vara så omfattande som möjligt, eftersom syftet är att se på läget för alla ungdomar i alla olika lärmiljöer, det vill säga i skolan, på kandidat-, master- och doktorandnivån på universiteten, inom ungdomsutbyten, volontärarbete eller yrkesutbildning samt situationen för praktikanter och lärlingar, både inom och utanför Europeiska unionen. Rörlighet betraktas som relevant för alla ämnen och områden, exempelvis kultur, vetenskap, teknik, konst, idrott och även ungt företagande. Syftet är att uppmuntra till att undersöka hur man på bättre sätt kan mobilisera befintliga och nya mekanismer och instrument för att främja ungdomsrörlighet och hur myndigheter på olika nivåer: EU-nivån och den nationella, regionala och lokala nivån, kan mobiliseras tillsammans med andra intressenter som näringslivet, det civila samhället eller privatpersoner.

I synnerhet är syftena med denna grönbok följande:

- Att främja *organiserad rörlighet i utbildningssyfte*. Detta innebär att rörligheten bör vara kopplad till specifika läranderesultat och leda till kvalifikationer, studiepoäng eller yrkeserfarenhet. Detta kan också omfatta volontärarbete och icke-formellt lärande. Båda kan vara mycket effektiva sätt att nå ut till ungdomar som annars skulle riskera att inte delta i rörlighet i utbildningssyfte, men detta förutsätter att verksamheten valideras på lämpligt sätt. I grönboken tar man upp såväl den rörlighet som får stöd ur europeiska program som andra former av rörlighet i utbildningssyfte som stöds inom medlemsstaterna eller som företas privat.

- Att främst diskutera rörlighet mellan länder som för närvarande deltar i EU-program, vilket var rådets önskemål i dess slutsatser från november 2008. Samtidigt vill man söka utveckla utbyten med världen i övrigt. Att man inriktar sig på rörlighet över gränserna förklaras med att förflyttning till ett annat land är sannolikt mer av en utmaning och mer berikande, och är ett lämpligt fokus för ett EU-omfattande samråd av detta slag.

- Att förespråka rörlighet inte bara över gränserna *"från lika till lika"* dvs. inom sektorer (skolor, universitet, företag och så vidare). I grönboken diskuteras också rörlighet *mellan olika sektorer*: från utbildningsmiljöer till näringslivet och i motsatt riktning, från utbildning till volontärverksamhet, från yrkesutbildning till den akademiska världen och från offentliga forskningsorgan till näringslivet.

---

[11] Meddelande från kommissionen ”Ett gemensamt åtagande för sysselsättning”, KOM(2009) 527.

- Att koncentrera sig på *fysisk rörlighet*, alltmedan man även *erkänner* värdet av *virtuell rörlighet*, dvs. användningen av IKT för vänskoleverksamhet och utbyte mellan ungdomar i lärmiljöer, både som ett sätt att förbereda, berika och följa upp fysisk rörlighet och som en verksamhet som förmedlar åtminstone vissa av den fysiska rörlighetens fördelar. Virtuell rörlighet, exempelvis sådan rörlighet som får stöd via Comenius eTwinning eller via sociala nätverk, kan i synnerhet vara värdefull för att ge elever i skolåldern nya kontakter och insikt i andra kulturer.

- Att koncentrera sig på rörligheten för *ungdomar*, vilket inte betyder att rörlighet i utbildningssyfte inte är viktig för alla åldersgrupper. I det livslånga lärandets anda anges inga exakta åldersgränser, men huvudgruppen som avses är personer i åldern 16-35 år.

Hur ser nuläget ut?

EU har sedan länge gett stöd till rörlighet i utbildningssyfte via olika program och initiativ, särskild ur programmet för livslångt lärande 2007-2013 som omfattar många områden[12]. Även strukturfonderna kan användas för att stödja rörlighet i utbildningssyfte. Rörlighet och utbyte av högskolepersonal och studenter mellan universitet i och utanför Europa får stöd ur programmen Erasmus Mundus och Tempus.

Dessutom har Europeiska kommissionen bidragit till att utarbeta ett antal verktyg som underlättar rörlighet, exempelvis Europass, Europeiska systemet för överföring och ackumulering av studiemeriter (ECTS, för högre utbildning), tillägget till examensbeviset, europeiska kvalifikationsramen för livslångt lärande, Europeiska systemet för överföring av meriter inom yrkesutbildning (ECVET), Youthpass, Euraxess, ”direktivet om studerandevisum”[13] och ”forskarvisumpaketet”[14].

Tillsammans når de aktuella programmen, verktygen och initiativen för rörlighet ut till olika grupper av Europas ungdomar. Emellertid är rörlighet fortfarande undantaget snarare än regeln och mer tillgänglig för vissa grupper, till exempel studenter vid högskolor, än andra, exempelvis deltagare i yrkesutbildning eller lärlingar, som fortfarande stöter på många praktiska hinder. År 2006 kunde cirka 310 000 ungdomar delta i rörlighet inom ramen för europeiska program, vilket utgör endast 0,3 % av åldersgruppen 16-29 år i EU. Det är tydligt att man skulle kunna åstadkomma mycket mer på området.

Struktur

Grönboken är uppdelad i tre avsnitt. I avsnitt 1 behandlas frågor som rör förberedelsen av utlandsvistelsen, det vill säga information, motivation, språklig förberedelse osv. I avsnitt 2

---

12 Dessa områden är: högre utbildning (Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) för studenter, doktorander och personal, högre utbildning och forskning (Marie Curie, rörlighet inom ramen för spetsforskningsnätverk och europeiska teknikplattformar), från högre utbildning till företag (praktik inom ramen för Erasmus och Marie Curie); yrkesutbildning och lärlingar (Leonardo); högstadie- och gymnasieutbildning (Comenius), vuxenutbildning och volontärverksamhet för seniorer (Grundtvig), kultur (programmet Kultur); ungdomsutbyten och volontärverksamhet (Aktiv ungdom/Ung och aktiv i Europa), volontärarbete (Europeiska volontärtjänsten inom programmet Aktiv ungdom); det civila samhället (programmet Europa för medborgarna) och den förberedande verksamheten ”Erasmus för unga företagare”.

13 Rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete.

14 Inbegripet rådets direktiv 2005/71/EG av den 12 oktober 2005 om ett särskilt förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte (”forskarvisum”).

behandlas utlandsvistelsen (inbegripet frågor som bostad och handledning) och dess uppföljning, till exempel validering och erkännande av erfarenheten. I avsnitt 3 lägger man fram förslag till ett nytt partnerskap för ungdomsrörlighet.

1. FÖRBEREDELSE AV RÖRLIGHET I UTBILDNINGSSYFTE

Nyckeln till en lyckad rörlighet i utbildningssyfte är att den förbereds noggrant och detta måste ligga i centrum för alla projekt och program. När unga människor utforskar möjligheter till rörlighet måste de har tillgång till information om olika alternativ och finansieringskällor, och vägledning i valmöjligheter och i praktiska frågor.

1.1 Information och vägledning

Internet och andra elektroniska informations- och kommunikationssätt gör det möjligt för ungdomar att förbereda en utlandsvistelse, lära sig språket, bekanta sig med värdlandet och dess kultur, sin blivande värdinstitution, knyta direkta kontakter och så vidare. Det finns en uppsjö av information och vägledning i frågor som gäller rörlighet. Dessa frågor kan delas in i följande tre huvudområden:

- **Finansiella medel**: Vi har redan förtecknat Europeiska unionens program som stöder rörlighet, av vilka många ingår i programmet för livslångt lärande eller Aktiv ungdom. Kommissionens initiativ kompletteras med en rad initiativ på nationell och regional nivå, inbegripet program som drivs av företag, stiftelser m.m.

- **Utbildningsmöjligheter för ungdomar (utbildningsprogram)**: Kommissionen har inrättat ett antal informationsportaler, exempelvis Ploteus (portalen om möjligheter till lärande i Europa)[15], ungdomsportalen[16], Study in Europe[17], Euraxess – Researchers in motion [18], Marie Curie-webbplatsen för alla Marie Curie-åtgärder[19], Ditt Europa[20], Euroguidance[21], Eures[22] och Eurodesk[23], Erasmus för unga företagare[24] och stöd till utbildning och rörlighet för små och medelstora företag.[25]

- **Praktiska råd** om bostad, finansiering, levnadskostnader, gällande föreskrifter beträffande visum, arbetstillstånd, försäkring osv.

Dessa informationskällor riktar sig inte bara till enskilda utan även till institutioner och föreningar som organiserar rörlighet för ungdomar som del av yrkesutbildningar, kurser, volontärprojekt osv.

---

15 http://ec.europa.eu/ploteus/home.jsp?language=en
16 http://europa.eu/youth/index.cfm?l_id=en
17 http://www.study-in-europe.org/
18 http://ec.europa.eu/euraxess
19 http://ec.europa.eu/mariecurieactions/
20 http://ec.europa.eu/youreurope/index_sv.html
21 http://www.euroguidance.net/
22 http://ec.europa.eu/eures
23 http://www.eurodesk.org
24 http://www.erasmus-entrepreneurs.eu
25 http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-skills_training/skills_training_main_en.htm

Även om de befintliga informationskällorna är nyttiga, framgår det tydligt att kunskapen om befintliga verktyg och program fortfarande är bristfällig och att man oftast inte har grepp om helhetsbilden vad gäller möjligheter och stöd till rörlighet för ungdomar. Informationen bör uppdateras oftare och bli mer lättillgänglig. Detta har betonats om och om igen, senast av rådet i november 2008. Ungdomar känner ofta inte till de möjligheter som finns. Detta gäller studenter och forskare inom högre utbildning och desto mer ungdomar i skolor, yrkesinriktad utbildning, volontärverksamhet, lärlingsutbildning och så vidare.

Bra exempel: Study in Germany

Webbplatsen study-in-germany.de tillhandahåller på åtta språk all nödvändig information om studiemöjligheter och stipendier i Tyskland. Det finns även relevant information om sådana vardagliga frågor som bostad, mat och idrott.
www.study-in-germany.de

Euronaver

Euronaver.net är ett europeiskt nätverk för att främja rörligheten över gränserna för deltagare i yrkesutbildning. Det ger tillträde till en europeisk plattform med sakkunskap och utbyte av bra lösningar som gäller rörlighet. Nätverket är inriktat på specifika behov hos lärlingar och deltagare i grundläggande yrkesutbildning för hantverkare och små och medelstora företag. Det riktar sig främst till företagsorganisationer, tillhandahållare av yrkesutbildning, förmedlare och företag.
www.euronaver.net

Hur kan man förbättra informationen och handledningen som rör rörlighet?

Ge exempel på bra lösningar, däribland lämpliga verktyg och sätt för att tillhandahålla sådan information.

1.2 Främjande och motivation

Många beslutsfattare är eniga om att rörlighet i utbildningssyfte är bra för ungdomar. Emellertid förstår kanske inte ungdomarna själva tillräckligt vilka fördelar som finns med denna rörlighet.

Ett antal faktorer kan bidra till att många ungdomar inte ens överväger en utlandsvistelse: tidspress att avsluta studier eller yrkesutbildning, arbete, otillräckliga medel, bristande språkfärdigheter och interkulturell kunskap samt en allmän motvilja att lämna ”hemmet”. Ungdomar kommer att vara mer positiva till rörlighet om de får fördelarna bättre förklarade. Lärare, utbildare, ungdomsledare och ledningspersonal i synnerhet har en viktig uppgift när det gäller att uppmuntra till och främja rörlighet och ge positiva förebilder genom att de i sin verksamhet erkänner utlandsvistelsens mervärde. En annan fråga är hur man ökar motivationen hos värdarna för deltagare i rörlighetsprogram, däribland unga företagare och lärlingar.

Ungdomarna måste också vara säkra på att deras utlandsvistelser ger positiva resultat. En avgörande fråga är det erkännande de kan förvänta sig av utlandsvistelsen. Kommer deras meriter att erkännas formellt via ECTS, ECVET eller liknande poängsystem? Kommer den förvärvade färdigheten att registreras på lämpligt sätt, exempelvis i tillägget till examensbevis, Europass eller Youthpass? Det framgår av utvärderingar att studenter som vistats utomlands i utbildningssyfte trots väletablerade arrangemang alltför ofta har svårigheter att få det erkännande de förväntar sig. Detta är till skada för de direkt berörda och kommer klart att

dämpa entusiasmen för rörlighet i utbildningssyfte mer allmänt. Frågor som rör erkännande diskuteras i avsnitt 2.2 nedan.

Man skulle kunna uppmana europeiska regionnätverk, företag, institutioner, europeiska yrkes- och studentsammanslutningar och andra relevanta nätverk att engagera sig i främjandet av ungdomsrörlighet och att ge lokala och regionala myndigheter en större uppgift när det gäller att främja och stödja rörlighet. Ungdomar bör informeras om att en utlandsvistelse är bra för deras personliga utveckling, anställbarhet samt för interkulturella färdigheter och språkkunskaper. Insatserna för att motivera ungdomar bör anpassas till de mycket skiftande fördelarna och utmaningarna för de olika grupperna, från skolelever till unga företagare.

Vad kan man göra för att ge mer PR åt rörlighet och motivera ungdomar till den? Hur kan detta göras för att man ska uppnå maximal effekt? Ge konkreta exempel på bra lösningar på området.

Vad anser ni vara de största hindren för att motivera ungdomar till att delta i rörlighet?

1.3. Språk och kultur

Språkliga och interkulturella färdigheter är bland det viktigaste som man förvärvar genom rörlighet i utbildningssyfte. Att bo, studera och arbeta i ett främmande land ger tillfälle till fullständigt deltagande i andra språk och kulturer. Språkkunskaper och interkulturella färdigheter breddar den enskildes möjligheter till anställning, ger den europeiska arbetskraften bättre färdigheter och är väsentliga inslag i en verklig europeisk identitet. Ett viktigt instrument är Barcelona-målet, som Europeiska rådet fastställde 2002, nämligen att barn ska undervisas i minst två främmande språk från mycket tidig ålder. Framstegen mot detta mål, samt kopplingen mellan språkfärdigheter och rörlighet i utbildningssyfte har granskats i det strategiska meddelandet om flerspråkighet från 2008[26].

Mer utbredd språkinlärning har underrättat rörlighet som annars inte skulle bli möjlig. Dessa framsteg är emellertid ojämna och för vissa ungdomsgrupper, till exempel inom yrkesutbildning, är språk fortfarande ett stort hinder. Europas språkliga mångfald är ett centralt inslag i dess rikedom och det är viktigt att se till att länder med språk som talas i mindre omfattning också förs fram som mål för rörlighet.

Bra lösning: Glossomuseums

Glossomuseums bidrar till att främja språkinlärning och språklig mångfald i Europa. Det är ett interaktiv partnerskap för tolv organisationer från Grekland, Tyskland, Danmark, Spanien, Frankrike, Italien och Portugal. Projektets huvudmål är att göra skolelever bekanta med de kulturella kännetecknen i några av de officiella EU-språken, särskild de språk som används och lärs ut i mindre utsträckning, och samtidigt motivera dem att lära sig ett andra språk. Programmet uppmuntrar också till livslångt lärande och till att upptäcka det gemensamma europeiska kulturarvet

www.ecose.org

Hur kan man på bästa sätt ta itu med de språkliga och kulturrelaterade hindren mot rörlighet?

[26] Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande, KOM(2008)566.

Ge exempel på bra lösningar.

1.4 Juridiska frågor

En viktig fråga under förberedelsen gäller ungdomarnas rättsliga ställning i värdlandet. EU-utvidgningen har lett till att ungdomar har fått ett avsevärt större geografiskt område för rörlighet. Det återstår dock många hinder inom administration och lagstiftning. Även om den rättsliga ställningen för personer som studerar eller utför praktik utomlands vanligtvis är ganska tydlig, är detta inte fallet för ungdomar som deltar i rörlighet men som inte uppenbart ingår i någon av de ovannämnda kategorierna (till exempel unga yrkesverksamma som är konstnärer, formgivare eller företagare som deltar i rörlighet i utbildningssyfte).

Rättsliga föreskrifter i vissa länder kan hindra rörligheten, särskilt på högstadie- och gymnasienivå och även inom yrkesutbildning. En europeisk stadga för praktikanter skulle kunna bidra till att åtgärda de specifika svårigheterna på grund av mycket olika regler som drabbar praktikanter utomlands, till exempel beträffande lön eller anställningsavtal. Inom universitetssektorn återstår ett specifikt problem som gäller doktorander och unga forskare. Deras rättsliga ställning kan variera mellan student, stipendiat eller anställd. Bristande klarhet kring deras ställning inverkar på deras rättigheter till social trygghet och kan avskräcka dem från rörlighet[27].

Vilka är de största rättsliga hindren mot rörlighet som ni har stött på? Ge konkreta exempel.

Kan ni ge exempel på bra lösningar när det gäller att åtgärda rättsliga hinder mot rörlighet?

1.5. Möjlighet att överföra stipendier och lån

Utlandsvistelser kräver också ekonomisk förberedelse. Förutom stipendier kan även sociala förmåner och lån från hemlandet vara viktiga finansieringskällor. Emellertid kan dessa och andra direkta eller indirekta stöd inte alltid överföras, vilket avskräcker ungdomar från utlandsvistelser. I somliga fall rör det sig om brott mot gemenskapslagstiftningen. Inom högre utbildning, till exempel, tillåter väldigt få länder att man helt och hållet för över stipendier och lån och fyra medlemsstater tillåter ingen överföring alls[28].

I en dom från 1990 fastställde Europeiska gemenskapernas domstol att barn till migrerande arbetstagare som vill studera i en annan medlemsstat än sitt värdland har rätt till samma förmåner som de skulle få i värdlandet[29]. I ett beslut från 2007[30] utvidgade domstolen denna rättspraxis till att gälla inte bara familjer till migrerande arbetare. Domstolen fann att om en medlemsstat erbjuder sina medborgare studiebidrag och om dessa medborgare vill genomgå denna utbildning i en annan medlemsstat, får inte ursprungsmedlemsstaten kräva att den utbildning som genomförs utomlands ska utgöra en fortsättning av den utbildning som påbörjats i ursprungsmedlemsstaten. Kommissionen kommer även fortsättningsvis att vidta åtgärder mot medlemsstater som bryter mot gemenskapslagstiftningen på detta område.

---

27 Se även Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet - Bättre karriärer och ökad rörlighet: ett europeiskt partnerskap för forskare, KOM(2008)317.

28 Se Eurydices *Report on Higher Education 2009: Developments in the Bologna Process*

29 Mål C-308/89, di Leo, REG 1990, s. I-4185.

30 Förenade målen C-11/06 Morgan och C-12/06 Bucher, REG 2007, s. I-9161.

Info: Förenade målen C-11/06 Rhiannon Morgan mot Bezirksregierung Köln och C-12/06 Iris Bucher mot Landrat des Kreises Düren, dom av den 23 oktober 2007

Europeiska gemenskapernas domstol slog fast att även om medlemsstaterna har behörighet att fastställa innehållet i undervisningen och organisationen av sina utbildningssystem, måste denna behörighet utövas i enlighet med gemenskapslagstiftningen, och i synnerhet i enlighet med den rätt till fri rörlighet för unionsmedborgare som föreskrivs i artikel 18 i EG-fördraget. I ljuset av detta måste en medlemsstat som fastställer ett system för studiebidrag som möjliggör för studerande att få sådana bidrag om de studerar i en annan medlemsstat, säkerställa att de detaljerade bestämmelserna för beviljandet av dessa bidrag inte ger upphov till omotiverade begränsningar av rätten till fri rörlighet.

Även om medlemsstaterna är allmänt medvetna om lagverket på detta område och brott mot det utgör snarare undantag än regel, anser kommissionen att det vore nyttigt att ge ut en handledning för myndigheter och intressenter i medlemsstaterna, där man påpekar huvudkonsekvenserna av EG-domstolens rättspraxis hittills. Denna handledning skulle kunna omfatta sådana frågor som tillträde till läroanstalter, erkännande av examensbevis, samt möjligheter att överföra bidrag och andra rättigheter för studenter i värd- eller ursprungslandet.

Vad för slags hinder har ni stött på vad beträffar möjligheten att överföra bidrag och lån och tillträdet till förmåner? Ge konkreta exempel.

1.6. Rörlighet till och från Europeiska unionen

Att främja rörlighet för unga européer och samtidigt attrahera ungdomar från tredjeländer till Europa är viktigt för Europa framtidas konkurrenskraft. Under Erasmus Mundus-programmets första etapp har visumfrågor utgjort ett stort hinder mot smidig rörlighet för studenter som velat resa in till EU[31]. Enligt direktiv 2004/114/EG ("studentdirektivet")[32], ska EU:s medlemsstater underlätta inrese- och vistelseförfaranden för studenter, bland annat genom att utfärda visum i god tid. Det finns också föreskrifter om att låta studenter som är medborgare i tredjeland studera i olika EU-medlemsstater. Direktivet har överförts i nationell lagstiftning i nästan alla EU-länder och studenter från tredjeländer kan åberopa föreskrifterna i det när de anser att de får vänta alltför länge på sina visum eller uppehållstillstånd.

Specifika hinder, huvudsakligen visumproblem, uppstår också för andra grupper i samband med rörlighet utanför EU, t.ex. deltagare i EU:s volontärprogram, skolelevsutbyte eller oavlönad praktik. EU:s medlemsstater skulle därför kunna utnyttja möjligheten att tillämpa studentdirektivet 2004/114 även för dessa grupper. Kommissionen kommer under loppet av 2010 att bedöma och rapportera om tillämpningen av detta direktiv i medlemsstaterna.

I rådets direktiv 2005/71/EG[33] föreskrivs ett särskilt uppehållstillstånd för utländska forskare, oavsett deras rättsliga ställning enligt avtal (arbetstagare, egenföretagare, stipendiat). Ett enkelt avtal (”mottagandeavtal”") med en ackrediterad offentlig eller privat europeisk forskningsorganisation, där man anger forskarens vetenskapliga färdigheter, finansiella medel

---

31 CSES:s utvärdering av Erasmus Mundus efter halva löptiden, juni 2007 http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/doc/evalreport_en.pdf

32 Rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete.

33 Rådets direktiv 2005/71/EG av den 12 oktober 2005 om ett särskilt förfarande för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i forskningssyfte, EUT L 289, s.15, 3.11.2005.

och hälsoförsäkring, kan utgöra grunden till ett påskyndat utfärdande av uppehållstillstånd. Detta system har ett stort antal fördelar, som befrielse från arbetstillstånd, enklare familjeåterförening, snabbare inreseförfaranden och smidigare rörlighet inom EU[34].

Bra lösning:

Snabbt visumutfärdande för AIESEC-praktikanter i Danmark

Den danska avdelningen av den internationella studentorganisationen AIESEC har avtalat med danska utrikesministeriet om ett påskyndat utfärdande av visum för medlemmar av AIESEC från länder utanför EU som kommer till Danmark för praktiktjänstgöring. Följaktligen har tiden för behandling av AIESEC-medlemmars visumansökningar minskat från två-tre månader till tre-fyra veckor.
http://www.aiesec.org

Vad kan man göra ytterligare för att främja rörlighet till och från Europeiska unionen? Hur bör detta göras?

Ge exempel på bra lösningar.

1.7. Förberedelse av utlandsvistelser och kvalitetssäkring

Det är tydligt att rörlighet fungerar bäst för ungdomar och det blir lättare att övertyga dem om dess värde när det finns bra förberedelse och övergripande förvaltning av utlandsvistelsen. Anordnare av rörlighet i utbildningssyfte måste inrätta lämpliga mekanismer för att välja ut deltagarna. Detta urval bör vara rättvist och öppet. Utsändande och mottagande institutioner måste samarbeta i sammanförandet av deltagare och värdinstitutioner. En rejäl förberedelse av deltagarna som inbegriper språkfärdigheter och kunskaper om kulturen bör ingå i denna etapp. Vistelsen utomlands bör så långt det är möjligt stämma överens med deltagarens personliga utbildningsbana, färdigheter och motivation, och bör utveckla eller komplettera dem. Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet kan fungera som vägledning på denna punkt eftersom den innehåller en förteckning av allmänna principer som man ska ta hänsyn till (se inforutan nedan). Andra stadgar har utarbetats för särskilda sektorer, till exempel yrkesutbildning (*Leonardo da Vinci Mobility Quality Commitment*), forskning (Europeiska stadgan för forskare och uppförandekoden för rekrytering av forskare[35]) högre utbildning (Erasmusstadgan för studerande[36]), volontärarbete (Stadgan för Europeisk volontärtjänst[37]) och företag (*Erasmus for Young Entrepreneurs Commitment*[38]). Rent allmänt bör det alltså finnas en ett klart engagemang för kvalitet både från den utsändande och den mottagande organisationens eller institutionens sida.

Det vore också lämpligt att upprätta ett avtal om utbildning eller praktik, med beaktande av deltagarens kunskaper och färdigheter samt språkliga kunskaper, och få det godkänt av den utsändande och mottagande organisationen samt deltagaren. I avtalet bör man ange mål och förväntade läranderesultat, samt hur dessa kan uppnås, genomföras och erkännas.

Info: Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet

---

34 http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=17&l2=0&l3=1&CFID=88944&CFTOKEN=69293189
35 http://ec.europa.eu/euraxess/index_en.cfm?l1=0&l2=3
36 http://ec.europa.eu/education/archive/million/charter_en.html
37 http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc716_en.pdf
38 Se bilagan till handledningen för Erasmus för unga entreprenörer på adressen http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/upload/H840-290%20Erasmus%20Guide.pdf

Europaparlamentets och rådets rekommendation från 2006 om gränsöverskridande rörlighet inom gemenskapen i utbildningssyfte beskriver kortfattat frågorna i samband med denna typ av rörlighet. Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet som ingår i rekommendationen innehåller en checklista med de viktigaste aspekterna som måste beaktas när man anordnar rörlighet i utbildningssyfte. Dessa kan anpassas till olika situationer, från skolor till lärlingsutbildning osv. I synnerhet anges behovet av en ”utbildningsplan” som alla parter ska komma överens om (den sändande och den mottagande institutionen samt deltagaren).
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_394/l_39420061230en00050009.pdf

Bra lösning: Ap n' go

Ap 'n go är en plattform där studerande och lärlingar kan ansöka om praktik utomlands och där företag som är intresserade av att ta emot praktikanter kan ange sina krav. Webbplatsen gör det lättare för båda parter att finna lämpliga kandidater. Dessutom finns det praktisk information för studenter, lärlingar och företag, nätverktyg på olika språk och möjligheter för lärlingar och företag att dela med sig av erfarenhet och bra lösningar .

www.ap-and-go.eu

Vilka åtgärder kan vidtas för att säkerställa att utlandsvistelserna blir av hög kvalitet?

Ge exempel på bra lösningar.

1.8 Att nå ut till mindre gynnade grupper

Man måste kunna nå ut till grupper som tenderar att bli uteslutna från tillfällena till rörlighet. Argumenten som förespråkar rörlighet i utbildningssyfte: svar på globaliseringen, allt större konkurrenskraft och förstärkning av den sociala sammanhållningen, gäller i ännu högre grad för mindre gynnade grupper eftersom dessa är mest utsatta. Alla åtgärder för att öka rörligheten bör i synnerhet inriktas på dem som redan har särskilda svårigheter, till exempel ekonomiskt eller socialt mindre gynnade grupper, personer med särskilda behov och mindre privilegierade migrerande grupper. Programmet för livslångt lärande, Aktiv ungdom och Erasmus Mundus innehåller specifikt stöd för personer med särskilda behov. Denna praxis skulle kunna utvidgas till andra program och insatser för rörlighet eftersom fördelen med att utveckla ens personlighet via rörlighet i utbildningssyfte är särskilt viktig för dessa grupper.

Bra lösning: Spread the sign

Teckenspråk är ett absolut oumbärligt kommunikationsverktyg för döva eller hörselskadade. Trots den allmänt rådande uppfattningen är inte teckenspråk något universellt språk, vilket har gjort det svårt för döva studenter att studera utomlands. "Spread the sign" är det första webbaserade lexikonet i teckenspråk som ger dem som behöver visuell hjälp med att uttrycka särskilda termer på andra teckenspråk. Lexikonet har utarbetats som stöd till personer som genomgår yrkesutbildning och som beger sig på praktik utomlands. För närvarande finns teckenspråk från elva länder tillgängliga.

www.spreadthesign.com

Vilka är de största svårigheterna som mindre gynnade grupper stöter på i samband med rörlighet i utbildningssyfte?

Ge exempel på bra lösningar på hur man kan åtgärda sådana svårigheter .

2. UTLANDSVISTELSE OCH UPPFÖLJNING

Att skicka fler ungdomar utomlands är bara en aspekt. Det bör också finnas system för att ta emot dem på lämpligt sätt. Bristen på bostad till överkomligt pris, särskilt i storstäderna, och på mottagningsmöjligheter (kontor för rådgivning, matsalar, hälso- och sjukvård med mera) är alltjämt ett problem, och detta kan tillta om deltagarantalet ökar såsom det är tänkt.

2.1. Handledning och integrering

Den mottagande organisationen (läroanstalter, ungdomsorganisationer, företag osv.) bör ha något system som kan omfatta handledning till deltagarna och hjälp med deras integrering i den mottagande miljön samt fungera som kontaktpunkt för löpande stöd.

Kan ni ge några konkreta exempel på bra lösningar på detta område?

2.2. Erkännande och validering

Det är avgörande att rörlighet i utbildningssyfte registreras, erkänns och valideras på lämpligt sätt. Bolognaprocessen (för högre utbildning), Köpenhamnsprocessen (för yrkesutbildning) och det europeiska området för forskningsverksamhet har bidragit till att göra kvalifikationer och meriter tydligare och lättare att erkänna i utbildningssyfte. Detta erkännande är alltjämt en nationell behörighet. Bland de europeiska instrument som numera är tillgängliga återfinns följande:

- Europeiska systemet för överförande och ackumulering av meritpoäng –ECTS (högre utbildning).
- Europeiska meritsystemet inom yrkesutbildning (ECVET som antogs 2009).
- Europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF).
- En enhetlig gemenskapsram för tydlighet i kvalifikationer och meriter, Europass (beslut 2241/2004/EG). Den omfattar Europass-Rörlighet, där man registrerar perioder av rörlighet, tillägget till examensbevis inom högre utbildning (utarbetat gemensamt av Unesco-Cepes, Europarådet och Europeiska kommissionen), samt tillägget till utbildningsbevis inom yrkesutbildning.
- Youthpass, intyget för ungdomsutbyten och volontärarbete.
- Europeiska kvalitetsstadgan för rörlighet.

Inom högre utbildning finns också konventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen (Lissabonkonventionen) som utarbetades av Europarådet och Unesco 1997.

Det är de nationella myndigheterna som har ansvaret för att flertalet av dessa instrument tillämpas på lämpligt sätt. Framsteg beträffande erkännande skulle ske snabbare om man på regions- och sektorsnivå använde de befintliga instrumenten för avtal om erkännande. Den pågående inriktningen av undervisning och yrkesutbildning mot läranderesultat[39] och

[39] Läranderesultat: ett yttrande om vad en inlärare vet, förstår och kan göra efter att ha avslutat en inlärningsprocess .

framväxten av ramverk för kvalifikationer kommer att göra det lättare för skolor, universitet, företag, ungdomsorganisationer och andra att formulera avtal om erkännande av rörlighet. Det är främst inom högre utbildning som man kommit längst med en politik för att säkerställa erkännande, men även här kvarstår det problem.

En ordentlig uppföljning av rörligheten kan innebära mer än formellt erkännande. Det är inte bara de förvärvade formella kunskaperna som bör registreras, till exempel i Europass-rörlighet, Youthpass eller tillägget till examensbevis; i det livslånga lärandets anda bör man även validera icke-formellt och informellt lärande[40].

Info: Europeiska systemet för överföring och ackumulering av studiemeriter (ECTS)

ECTS gör det möjligt för studenter att samla poäng för högre studier. ECTS är ett system som fokuserar på inläraren och som syftar till att göra läranderesultat och lärandeprocesser tydligare. Avsikten är att underlätta planering, utfärdande, utvärdering, erkännande och validering av kvalifikationer och lärandeenheter samt studentrörlighet. ECTS används i stor utsträckning inom formell högre utbildning och kan även tillämpas i annan verksamhet inom livslångt lärande. Systemet utarbetades ursprungligen inom Erasmus-programmet och har blivit ett av de viktigaste verktygen inom det europeiska området för högre utbildning (Bolognaprocessen).

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm

Har ni den erfarenheten att validering och erkännande av både formellt och icke-formellt lärande fortfarande utgör ett stort hinder mot rörlighet?

Ge konkreta exempel och synpunkter på hur läget kan förbättras.

3. ETT NYTT PARTNERSKAP FÖR RÖRLIGHET

3.1. ATT MOBILISERA AKTÖRER OCH MEDEL

En enda aktör kan inte avsevärt utvidga möjligheterna till ungdomsrörlighet utöver de befintliga programmen. Ett gemensamt angreppssätt av alla sektorer, från språkundervisning till volontärtjänst, är nödvändigt för att åtgärda de hinder mot rörlighet som alltjämt finns. Det behövs ett nytt partnerskap, där myndigheter arbetar tillsammans med partner från det civila samhället och näringslivet. Yrkessammanslutningar, icke-statliga organisationer och ungdomsorganisationer kan uppmuntras till att främja ungdomsrörlighet. Rörlighet kan tas med i alla relevanta politikområden, från allmän och yrkesinriktad utbildning och kultur till forskning, näringsliv och innovation[41]. Man skulle kunna uppmuntra det civila samhällets

---

40 På europeisk nivå används följande definitioner: Formellt lärande tillhandahålls vanligen av utbildningsanstalter, med strukturerade lärandemål, lärandetid och lärandestöd. Från inlärarens sida är lärandet avsiktligt och det leder till utfärdande av intyg.. Icke-formellt lärande tillhandahålls inte av någon utbildningsanstalt och leder vanligtvis inte till utfärdande av intyg. Dock är det avsiktligt från inlärarens sida och har strukturerade mål, tid och stöd. Informellt lärande är resultatet av dagliga aktiviteter i samband med arbete, familjeliv eller fritid. Det är inte strukturerat och leder vanligtvis inte till utfärdande av intyg. I de flesta fallen är det inte avsiktligt från inlärarens sida.

41 Inom forskning håller man på genomföra ett partnerskap med ledning av rådets slutsatser om ett europeiskt partnerskap för forskare: bättre karriärer och ökad rörlighet av den 26 september 2008. http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13671.en08.pdf

organisationer att med vänortsverksamhet som förebild knyta vänkontakter och inrätta ramar för dialog. Detta skulle kunna främjas via befintliga europeiska program. Europas regioner kan få en viktig roll i detta nya partnerskap för rörlighet. Många av dem är redan betydelsefulla aktörer när det gäller att stödja rörlighet, genom att bland annat tillhandahålla finansiella medel, mottagningstjänster samt rådgivning i juridiska frågor.

Bra lösning: samarbete mellan regioner

Regionerna Toskana, Katalonien och Västra Götaland har tecknat bilaterala avtal om att främja rörlighet sinsemellan för olika målgrupper som skolor, lärlingar, studerande på eftergymnasial nivå, unga utexaminerade eller företagare. Regionerna har fastställt en kvalitetsstadga för rörlighet mellan regionerna för att kvalitetsfrågor ska bli mer synliga i planeringen av rörligheten.

http://www.mob-reg.eu

Skolor och universitet kan tillsammans utarbeta insatser som förbereder elever för utlandsvistelser när de börjar på högskolan, t.ex. med sommarkurser inom bestämda ämnen för gymnasieelever. Samarbete med andra aktörer inom den icke-formella utbildningssektorn skulle kunna intensifieras med utgångspunkt i Comenius Regio-initiativ[42] och rörlighetsinslagen inom programmet Aktiv ungdom.

Info: Comenius Regio-partnerskapen

Dessa partnerskap erbjuder finansiering för att stödja regionalt samarbete inom skolutbildningen och utbyte av erfarenhet och bra lösningar mellan regioner och kommuner i Europa. Regionala myndigheter som har en uppgift inom skolutbildning uppmanas att tillsammans med skolor och andra relevanta partner i sin region eller kommun inrätta partnerskap med andra regioner och samarbeta inom något ämne av gemensamt intresse. Att stödja rörlighet mellan det två partnerregionerna och utarbeta varaktiga system för elevutbyten kan vara en möjlig verksamhet inom Comenius Regio-partnerskap. Det första Comenius Regio-partnerskapet kommer att starta under hösten 2009.

http://ec.europa.eu/education/comenius/doc1002_en.htm

En viktig aspekt av rörlighet är finansiering. Även om finansiering inte är det enda och ofta inte det största hindret för att öka rörligheten står det klart att finansieringsbasen måste utvidgas avsevärt utöver de europeiska utbytesprogrammens aktuella och potentiella räckvidd om alla ungdomsgrupper ska kunna erbjudas möjligheter till rörlighet. Några regioner använder redan Europeiska socialfonden för att stödja rörlighet, särskilt inom yrkesutbildning. Inom Marie Curie-åtgärderna har man utarbetat en ny finansieringsmekanism (Cofund) för att stödja befintliga eller nya regionala, nationella eller internationella program som syftar till att utveckla internationell rörlighet för utbildning eller karriärsutveckling. I framtiden kan det finnas andra möjligheter att stödja rörlighet ur strukturfonderna. För närvarande stöder Europeiska investeringsbanken ett antal initiativ på nationell och regional nivå för att tillhandahålla studielån inom högre utbildning. Det finns potential att använda bankens resurser för att utvidga tillgängliga finansiella medel till rörlighet. Alla dessa olika

[42] Comenius Regio-partnerskap: nya möjligheter till regionalt samarbete inom skolundervisningen, 3.11.2008, http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1621&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr

finansieringskällor hjälper EU att utföra en väsentlig uppgift när det gäller att främja rörlighet i utbildningssyfte. För att uppnå målet med att utvidga denna möjlighet till att omfatta en mycket bredare grupp kan man behöva omstrukturera den europeiska finansieringen och omdirigera de befintliga instrumenten för att göra denna verksamhet synligare och mer effektiv. Emellertid räcker inte de europeiska medlen till och man måste hitta en mycket bredare finansieringbas. Europeiska, nationella och regionala myndigheter måste samarbeta med läroanstalter, organ inom det civila samhället och lokala myndigheter som befattar sig med rörlighet för att tillsammans kunna finansiera rörlighet.

Hur kan alla aktörer och resurser på nationell, regional och lokal nivå bättre mobiliseras till förmån för ungdomsrörligheten?

Kan ni ge exempel på lyckade partnerskap mellan enheter på lokal eller regional nivå?

Kan ni ge bra exempel och innovativa idéer på hur ungdomsrörligheten kan finansieras?

3.2. Ett mer aktivt engagemang från näringslivets sida

Näringslivets motivation för och engagemang i ungdomsrörlighet kan stärkas ytterligare. Praktik, forskningsprogram och samarbetsprojekt, där ungdomar får möjlighet att arbeta inom eller tillsammans med ett företag, ensamma eller i ämnesövergripande grupper, bör uppmuntras inom alla ämnen och sektorer. Företagen måste övertygas om värdet av rörlighet i utbildningssyfte så att de gör den extra ansträngning som behövs för att erbjuda fler praktikplatser till ungdomar. Företagen kan också bidra till finansieringen av ungdomsrörligheten, i samarbete med europeiska, nationella och regionala myndigheter.[43]

Unga företagares rörlighet bidrar till stärka de europeiska företagens internationella karaktär och konkurrenskraft. När Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) blir helt operativt kommer det att tillhandahålla exempel på ökad rörlighet inom sina olika verksamhetsområden för studenter, universitetslärare och forskare[44].

Info: Marie Curie-åtgärderna

Marie Curie-åtgärderna erbjuder forskare många olika möjligheter till rörlighet, såväl geografisk som mellan olika sektorer. Till exempel erbjuder nätverken för grundutbildning (ITN - *Initial Training Networks*) debuterande forskare möjligheter att förbättra sina färdigheter, ansluta sig till etablerade forskarlag som är organiserade i internationella nätverk och på så sätt förbättra sina karriärutsikter. Nätverken rekryterar och anställer forskare, och tillhandahåller specialiserade utbildningsmoduler och kontakter med den privata sektorn. Ett annat exempel är Marie Curie-partnerskap och förbindelser mellan industrin och den akademiska världen (IAPP- *Marie Curie Industry-Academia Partnerships and Pathways*) som kan inkludera högskolor och företag av alla slag och storlekar, inriktade på gemensamma forskningsprojekt. IAPP har som mål att genom utstationering av personal främja utbytet av färdigheter mellan den kommersiella och den icke-kommersiella sektorn.

http://ec.europa.eu/mariecurieactions/

---

43 Se även meddelandet från kommissionen ”Ett nytt partnerskap för modernisering av universiteten: EU-forumet för dialogen mellan universiteten och näringslivet”, KOM(2009) 158.

44 http://eit.europa.eu/

Bra lösning: Go for Europe

Detta gemensamma initiativ som vidtagits av handels- och hantverkskamrarna samt metall- och elindustrin i tyska Baden-Württemberg syftar till att stödja utlandspraktik för lärlingar och göra lärlingsutbildningen mer internationell. Syftet är att förbereda lärlingarna bättre för den europeiska arbetsmarknaden.

http://www.goforeurope.de/home.html

Hur kan man motivera företagen att engagera sig mer i ungdomsrörlighet? Ge exempel på bra lösningar.

3.3. Virtuella nätverk och eTwinning

Virtuell rörlighet, dvs. användning av Internet och andra elektroniska informations- och kommunikationsformer, är ofta ett första steg mot en utlandsvistelse. Även om den inte ersätter fysisk rörlighet, hjälper den unga människor att förbereda utlandsvistelser och kan skapa förutsättningar för framtida fysiskt rörlighet genom att underlätta vänskapsband, kontakter, sociala nätverk med mera. Den utgör också ett sätt att upprätthålla kontakten med världlandet när man väl kommit tillbaka. Den kan också tillföra de inlärare som av olika skäl inte kan eller vill bege sig utomlands en internationell dimension. I det sammanhanget kan IKT användas för ”elektroniska vänkontakter” och till virtuella plattformar för lärare, andra informationsförmedlare, intresserade privatpersoner, interaktiva gemenskaper, initiativ för öppen källkod med mera. Virtuell rörlighet kan också vara en lämplig och praktisk form av rörlighet för unga elever, där utlandsresor kanske inte är möjliga. Elektroniska vänkontakter kan förbättra kvaliteten på utlandsvistelser (till exempel genom bättre förberedelse) och göra effekterna mer varaktiga.

Info: Comenius eTwinning

Inom ramen för Comeniusprogrammet håller man på att utarbeta eTwinning för att sprida användningen av informations- och kommunikationsteknik för att främja samarbetslärande, den europeiska dimensionen, delandet av resurser och praktiska lösningar samt användningen av IKT i skolor i hela Europa. Inom eTwinning upprättar grundskolor och gymnasier via Internet en vänkontakt med en partnerskola någon annanstans i Europa. Huvudprodukten i eTwinning är gemensamma utbildningsprojekt som de deltagande skolorna utarbetar med användning av de verktyg och kontaktytor som den europeiska eTwinning-portalen tillhandahåller. Det mest originella med eTwinning är att systemet erbjuder stöd, tjänster, idéer, verktyg och erkännande för att underlätta samarbete mellan skolor snarare än att finansiera enskilda projekt. Mer än 50 000 skolor runtom i Europa arbetar med eTwinning .

http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm

Bra lösning: Virtual Campus for Digital Students

Det europeiska nätverket för tillhandahållare av öppen utbildning och distansundervisning håller på att bygga upp ett virtuellt campus för ”digitala studenter” med målet att

tillhandahålla källor och verktyg för öppen utbildning och se till att de olika miljöerna för e-lärande som används i partnerhögskolorna är kompatibla.

www.vicadis.net

Hur kan man på bästa sätt använda IKT för att tillhandahålla värdefull virtuell rörlighet som kan berika den fysiska rörligheten?

Kan eTwinning användas inom andra lärsektorer, till exempel volontärtjänst eller yrkesutbildning?

3.4 Att engagera informationsförmedlare

Som redan antytts i avsnitt 1.2. kan en entusiastisk lärare, utbildare eller ungdomsledare som själv deltagit i rörlighet ha en viktig roll för att motivera ungdomar att bege sig utomlands. Sådana personer är trovärdiga när det gäller att förklara fördelarna och de fungerar som ambassadörer för ungdomsrörlighet.

Att själva delta i rörlighet och att hjälpa ungdomar att bege sig utomlands kräver i de flesta fallen en avsevärd personlig investering från lärarnas, utbildarnas och ungdomsledarnas sida. Rörlighet för lärare och utbildare som arbetar i skolor, högskolor och inom yrkesutbildning bör uppmuntras och erkännas som en del av deras yrkesbana, vilket även gäller ungdomsledare i ungdomsorganisationer.

Man bör också i arbetsbeskrivningen och arbetsplanen ge erkännande åt den tid och ansträngning som lärare, utbildare och ungdomsledare lägger ner på att hjälpa ungdomar att förbereda utlandsvistelser. Det händer alltför ofta att möjligheter till rörlighet är resultatet av lärarens, utbildarens eller ungdomsledarens personliga engagemang, där man investerar fritiden och privata resurser för att skapa sådana möjligheter. Denna grupp behöver incitament för och erkännande av det värdefulla arbete de utför.

Detta kan inbegripa utvecklingen av möjligheter till rörlighet för lärare och utbildare på alla områden som avses här, till exempel system för lärarutbyte. Särskild uppmärksamhet kan ägnas åt utbildning av utbildare inom områden av strategiskt vikt och där det råder kompetensunderskott, enligt vad som anges i initiativet ”Ny kompetens för nya arbetstillfällen”[45].

Språklärare är en särskilt viktig grupp av informationsförmedlare. Även om man skulle tycka att det är självklart att språklärare tillbringat en viss tid i det land vars språk de undervisar i, är så inte alls fallet överallt i Europa. Språklärare bör också få möjligheten att undervisa i sitt modersmål utomlands.

Ännu en grupp som man skulle kunna använda i detta sammanhang är de som själva deltagit i rörlighet, alltså personer som avslutat en högskoleutbildning samt olika nätverk av elever, studenter och tidigare volontärarbetare.

Bra lösning:

[45] Ny kompetens för nya arbetstillfällen: Att förutse och matcha kompetensbehoven på arbetsmarknaden (SEK(2008) 3058) http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_sv.pdf

Föreningen för Marie Curie-stipendiater

Föreningen för Marie Curie-stipendiater (MCFA - Marie Curie Fellows Association) är en sammanslutning av unga forskare som av Europeiska gemenskapen fått stipendium till forskning utomlands. Föreningen tillhandahåller information och ett diskussionsforum för unga europeiska forskare.

http://mcfa.eu

Erasmus studentnätverk

Erasmus studentnätverk (ESN - Erasmus Student Network) är en ideell studentorganisation. Dess uppdrag är att främja studentutbyte inom högre utbildning enligt principen "studenter hjälper studenter". Nätverket tillhandahåller tjänster och information till 150 000 studenter.

www.esn.org

Erasmus Mundus studentförening

Uppdraget för Erasmus Mundus student- och alumniförening (EMA – Erasmus Mundus Students and Alumni Association) är att tillhandahålla ett forum för nätverk, kommunikation och samarbete och att främja Erasmus Mundus som ett europeiskt program för spetskunskap inom internationell utbildning. De tidigare studenterna i Erasmus Mundus har visat sig vara de mest effektiva ambassadörerna för att främja programmet i sina hemländer tack vare sin direkta kunskap om studenternas behov, problem och språk.

www.em-a.eu

Bör man ytterligare stödja rörlighet för förmedlare av information (lärare, utbildare, ungdomsledare och så vidare) och ge dem mer utrymme i europeiska program?

Vad ser ni som de största hindren mot att lärare och utbildare engagerar sig i större utsträckning i främjandet av rörlighet?

3.5. Målsättning för rörligheten

Ministrarna i rådet (utbildning) uttryckte i november 2008 sitt stöd för en ny mobilisering för att öka rörligheten. Ansträngningarna bör inriktas på omvandla detta breda stöd till exakta målsättningar. Konkreta mål som ska uppnås på ett visst område kan vara ett bra sätt att uppmuntra medlemsstater, regionala myndigheter, institutioner och organisationer att målinrikta sina strategier. För närvarande finns det målsättningar på utbildningsområdet som del av Lissabonstrategin, men hittills har de inte omfattat rörlighet. Det befintliga målsättningarna har visat sig vara ett nyttigt verktyg inom den öppna samordningsmetoden, i synnerhet för att motivera intressenter att uppnå nya mål. Specifika mål för rörligheten diskuteras för närvarande i samband med den förnyade utbildningsstrategin. Ett betydande genombrott skedde i april 2009 när man inom Bolognaprocessen antog ett mål för rörlighet i högre utbildning. Enligt detta ska minst 20 % av de utexaminerade inom det europeiska området för högre utbildning fram till 2020 ha tillbringat en studie- eller praktikperiod utomlands (se fotnot 10). Med ledning av detta uppmanade Europeiska rådet kommissionen i

maj 2009 att undersöka möjligheterna att utvidga ett sådant riktmärke till att omfatta yrkesutbildning och rörlighet för lärare[46].

Förutom europeiska och nationella riktmärken kan det också vara bra om regioner, universitet, skolor, företag och föreningar fastställer egna strategiska riktmärken, i överensstämmelse med sina egna strategier för utbildning och färdigheter. Detta utvecklar en känsla av att riktmärkena tillhör dem och motiverar till att de uppnås.

Bra lösning: målsättning för nationell och organisatorisk rörlighet inom högre utbildning

I en nyligen utarbetad strategi för internationalisering av högskolor i Finland 2009-2015 fastställs mål för rörligheten för 2015. Studenter och praktikanter som reser ut ska utgöra 6 % från universiteten (jämfört med 3,8 % år 2007) och 8 % från tekniska högskolor (jämfört med 6,1 % år 2007).

Österrikes regering har fastställt att fram till 2020 ska 50 % av de utexaminerade ha vistats utomlands i samband med sina studier.

Mål finns inte bara på regeringsnivå. Den tyska tjänsten för akademiskt utbyte DAAD efterlyser också att "på medellång sikt" ska minst 50 % av de utexaminerade ha vistats utomlands .

Anser ni att målsättningar är nyttiga för att fastställa en strategi för rörlighet, och i så fall på vilken nivå ska detta göras (europeisk, nationell, institutions- eller sektorsnivå osv.)?

Ger exempel på bra lösningar.

SLUTSATSER

Avsikten med denna grönbok är att ta upp ett stort antal frågor i samband med unga européers rörlighet i utbildningssyfte inom alla ämnen och sammanhang.

Europeiska kommissionen uppmanar nu alla intressenter, från regeringar till privatpersoner, att stödja dess ansträngningar att ungdomsrörlighet ska bli regel snarare än undantag. Visserligen är detta en svår målsättning i det rådande ekonomiska läget, men rörlighet i utbildningssyfte är ett viktigt inslag i den övergripande strategin att utrusta Europa med de färdigheter som behövs för framtiden.

I denna grönbok belyses ett antal områden där det behövs ytterligare insatser. Många av dessa insatser innebär att man agerar på nationell, regional och institutionell nivå, samt att det civila samhället, näringslivet och andra intressenter engagerar sig.

Man föreslår möjliga tillvägagångssätt som kan undersökas på olika nivåer. Avsikten är att de ska främja återkoppling, men de är inte avsedda att vara uttömmande. Alla intresserade parter är välkomna att bidra till denna debatt och lägga fram sina förslag. Kommissionen kommer att bedöma inläggen i samrådet och utarbeta ett förslag till en praktisk uppföljning.

---

[46] Rådets slutsatser om en strategisk ram för europeiskt utbildningssamarbete, http://register.consilium.europa.eu/pdf/su/09/st09/st09845.sv09.pdf

HUR KAN MAN DELTA I SAMRÅDET?

Svar på denna grönbok kommer att insamlas på två sätt.

För det första uppmanar kommissionen intressenter att skicka in svar på de öppna frågor som tas upp i texten, samt ytterligare funderingar och exempel på bra lösningar.

Alla uppgifter om enskilda personer kommer att vara anonyma. Om ni svarar på en organisations vägnar, ange vad det är för organisation ni företräder. Yrkesorganisationer uppmanas att registrera sig i kommissionens register över intresseorganisationer.

(http://ec.europa.eu/transparency/regrin)

Bidragen kan skickas med e-post till

EAC-GREEN-PAPER-MOBILITY@ec.europa.eu.

eller med brev till

EAC GREEN PAPER MOBILITY

DG EAC/B3

MADO 11/14

Europeiska kommissionen

B-1049 Bryssel

För det andra finns det på nätet ett flervalsfrågeformulär som är avsett för allmänheten på adressen

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/index_en.html

Sista datum för det offentliga samrådet för båda nivåerna är den **15 december 2009**.